

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2019 m. d. nutarimo Nr.
redakcija)

GRAŽUTĖS REGIONINIO PARKO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gražutės regioninio parko (toliau – regioninis parkas) nuostatai (toliau – nuostatai) nustato regioninio parko valdymo, apsaugos ir tvarkymo organizavimo ypatumus, steigimo tikslus, išskirtinę vertę ir etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstus reikalavimus.

2. Veiklą regioniniame parke reglamentuoja Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių, Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos, Lietuvos Respublikos laukinės augalijos, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Lietuvos Respublikos miškų, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo, Lietuvos Respublikos statybos bei kiti įstatymai, Gražutės regioninio parko planavimo schema (ribų ir tvarkymo planai), nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kultūros paveldo objektų tipiniai ir individualūs apsaugos reglamentai.

3. Nuostatuose naudojamos sąvokos:

3.1. **apžvalgos aikštelė** – vieta, iš kurios atsiveria panoraminis kraštovaizdis ir kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, stebėjimo įrenginių (žiūronų, teleskopų), gali būti pastatytas apžvalgos bokštas;

3.2. **atokvėpio vieta** – trumpam poilsiui be nakvynės skirta vieta, kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų;

3.3. **dvaro (palivarko) sodyba** – dvaro teritorijos dalis, kurią sudaro istoriškai susiformavęs vientisas žemės sklypas su visais jame esančiais įvairios paskirties statiniais, želdiniais, vandens telkiniais, susisiekimo, inžineriniais ir technologiniais įrenginiais, mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais, dailės kūrinių, taip pat visų nurodytųjų statinių liekanomis ir jų vietomis, sudarančiomis teritorinį, funkcinį ir architektūrinį vienetą;

3.4. **kraštovaizdžio estetinė vertė** – bendraisiais estetikos kriterijais išreiškiamos natūraliai susiformavusio ir natūralų pobūdį išlaikiusio ar žmogaus veiklos sukurto ir jo sambūvį su aplinka atspindinčio kraštovaizdžio savybės;

3.5. **lankomi objektai** – paveldo objektai, kiti saviti kraštovaizdžio objektai ir kompleksai, savitų reiškinių vietos;

3.6. **mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai** – informacijai skirti skydai, stendai, informaciniai ženklai ir riboženkliai; šiukšliadėžės; dviračių stovai, sūpynės, laipynės,

dekoratyvinės skulptūros, šviestuvai; atraminės sienelės, tvorelės, platformos, pakylės; laiptai, lieptai, tilteliai, pavėsinės (stoginės), kiti teritorijos vieningo stiliaus tvarkymo ir puošybos objektai;

3.7. **mokomasis takas** – edukacinis pėsčiųjų takas, kuriame, pateikiant mokomąją ir (ar) aiškinamąją informaciją, mokoma suvokti gamtos vertybes ir reiškinius, ugdomas tinkamas elgesys gamtoje. Šalia mokomojo tako gali būti įrengta informacinių elementų (stendų, rodyklių, užrašų);

3.8. **pažintinis takas** – pėstiesiems, nemotorinių transporto priemonių naudotojams ar žirgų turizmui įrengtas takas, skirtas susipažinti (aplankyti) su lankomais objektais, savitais regionais; šalia jo gali būti įrengta informacinių ir mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų;

3.9. **poilsiavietė** – laikinai apsistoti be nakvynės skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, laužaviečių, automobilių stovėjimo aikštelė;

3.10. **rekreaciniai pastatai** – viešbučių ir poilsio paskirties pastatai, kuriuose teikiamos apgyvendinimo paslaugos (poilsio, nakvynės, svečių namai, viešbučiai, kaimo turizmo pastatai, kempingų pastatai, moteliai, turizmo centrai, vasarnamiai), ir gydymo paskirties pastatai (sanatorijos, sveikatingumo kompleksai, reabilitacijos centrai);

3.11. **stovyklavietė** – poilsiui su nakvyne skirta teritorija, kurioje gali būti teikiama turistinės stovyklos paslauga;

3.12. **tradicinė etnografinio regiono architektūra** – etnografiniame regione susiformavusi teritorinė erdvinė struktūra, kuriai būdingas tam tikras sodybų planas, apželdinimas, saviti pastatai, jų statybos principai, tradicinės statybos ir apdailos medžiagos ir spalvos, ryšys su kraštovaizdžiu;

3.13. kitos šiuose nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Saugomų teritorijų, Teritorijų planavimo, Statybos, Miškų, Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio, Lietuvos Respublikos turizmo įstatymuose vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS

REGIONINIO PARKO STEIGIMO TIKSLAI IR IŠSKIRTINĖ VERTĖ

4. Regioninio parko steigimo tikslai:

4.1. išsaugoti vertingiausias Šventosios aukštupio gamtinius ir kultūrinius kompleksus bei objektus, savitą Šventosios aukštupiui būdingą gamtinį ir kultūrinį kraštovaizdį, vertingas ekosistemas, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti bei sudaryti prielaidas darniam teritorijos vystymui;

4.2. išsaugoti ekosistemų stabilumą, sudaryti prielaidas taikomiesiems kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros vertybių tyrimams ir stebėjimams vykdyti, informacijai kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros vertybių apsaugos ir kitose srityse kaupti;

4.3. sudaryti prielaidas regioninio parko išskirtinę vertę propaguojančiai edukacinei, muziejinei ir kultūrinei veiklai vystyti, rytų Aukštaitijos etnografinio regiono etnokultūros tradicijoms (statybos, amatų, nematerialaus paveldo) propaguoti;

4.4. sudaryti prielaidas pažintiniam turizmui ir ekologiškai žemdirbystei plėtoti.

5. Regioninio parko išskirtinę vertę formuoja:

5.1. kraštovaizdžio savitumas ir įvairovė: kalvotas miškingas ežeringas Šventosios upės aukštupys, dirbtinis Antalieptės marių su daugybe salų tvenkinys, Luodžio, Dūkšto, Samavo, Asavo ir ledyninės kilmės ežerai, šaltiniuotas Šavašos slėnis, Smalvo ir Smalvykščio ežerai su atviromis pelkėmis, Ligajų, Sėlupio ir Šavašos upeliai, Gražutės giria;

5.2. negyvosios gamtos vertybės: Didžiausias šalyje benuotakinis Švento ežeras, kuris unikalus daugiamečiais vandens lygio svyravimais, Luodis su Žvėrinčiaus ir Juodojo rago ežerinėmis nerijomis, išraiškingą kranto liniją turinčios Antalieptės marios, Šveicarkos šaltiniai;

5.3. gyvosios gamtos vertybės: vienintelė Lietuvoje pražangiažiedės plunksnalapės (*Myriophyllum alterniflorum*) augavietė, žvilgančiosios riestūnės (*Hamatocaulis vernicosus*), vėjalandės šilagėlės (*Pulsatilla patens*), pelkinės uolaskėlės (*Saxifraga hirculus*), plikažiedžio linlapio (*Thesium ebracteatum*), plačialapės klumpaitės (*Cypripedium calceolus*) ir dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*) augavietės, ovaliosios geldutės (*Unio crassus*), pleištinės skėtės (*Ophiogomphus cecilia*), šarvuotosios skėtės (*Leucorrhinia pectoralis*), dvijuostės nendriadusės (*Graphoderus bilineatus*), plačiosios dusios (*Dytiscus latissimus*) didžiojo auksinuko (*Lycaena dispar*), skiauterėtojo tritono (*Triturus cristatus*), raudonpilvės kūmutės (*Bombina bombina*), kūdrinio pelėausio (*Myotis dasycneme*) ir ūdros (*Lutra lutra*) buveinės, juodakaklio naro (*Gavia arctica*) ir žvirblinės pelėdos (*Glaucidium passerinum*) perimvietės, 3260 Upių sraunumų su kurklių bendrijomis, 3130 Mažai mineralizuotų ežerų su būdmainių augalų bendrijomis, 3140 Ežerų su menturdumblių bendrijomis, 3150 Natūralių eutrofinių ežerų su plūdžių arba aštrių bendrijomis, 3160 Natūralių distrofinių ežerų, 6120 *Karbonatinių smėlynų pievų, 6210 Stepinių pievų, 6410 Melvenynų, 6450 Aliuvinių pievų, 6510 Šienaujimų mezofitų pievų, 7110 *Aktyvių aukštapelkių, 7120 Degradavusių aukštapelkių, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 7150 Plikų durpių saidrynų, 7160 Nekalkingų šaltinių ir šaltiniuotų pelkių, 7210 *Žemapelkių su šakotąja ratainyte, 7230 Šarmingų žemapelkių, 9010 *Vakarų taigos, 9020 *Plačialapių ir mišrių miškų, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9060 Spygliuočių miškų ant fluvoglacialinių ozų, 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų, 9180 *Griovų ir šlaitų miškų, 91D0 *Pelkinių miškų, *91E0 Aliuvinių miškų ir 91T0 Kerpinių pušynų buveinės (žymėjimas (*)) nurodo Europos bendrijos svarbos prioritetinius natūralių buveinių tipus), Gražutės miško ir Gineitiškės miško paprastosios pušies populiacijų genetiniai medynai;

5.4. savitas kultūros paveldas: Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios bažnyčia Salake, Dūkšto, Luodžių ir Žvilbučių dvarų sodybos, Antalieptės vandens malūnas, Degučių pašto stoties pastatų kompleksas, Antalieptės Basųjų karmelitų vienuolyno kompleksas, Sokiškių, Dūkštelių (Senojo Dūkšto), Verslavos ir Kiemionių piliakalniai su gyvenvietėmis, Lūžų, Degučių, Bielkaučiznos ir kiti piliakalniai, Salako, Čepeliškių, Galminių, Apkartų, Samaukos, Rūsteikių, Didžiasalio, Degučių bei kiti pilkapiai ir pilkapynai, Salako dviaukštė koplytėlė, Rudakiškių ir Tiltiškių koplytstulpiai, Girutiškių ir Plavėjų akmenys su ženklais, Salako akmuo, vad. Napoleono akmeniu, Lūžų senovės kulto vieta;

5.5. rytų Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingų tradicijų: kaimų ir miestelių statinių architektūros ir planavimo savitumas, senieji verslai ir amatai, kalendorinės šventės.

6. Regioninio parko draustinių (konservacinio prioriteto zonos) tikslai nustatyti regioninio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose).

III SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO YPATUMAI, TAIKOMI VIŠOSE REGIONINIO PARKO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

7. Regioninio parko apsauga ir tvarkymas, veiklos reglamentavimas siejamas su funkcinio prioriteto zonomis, nustatytomis regioninio parko planavimo schemos ribų plane, ir kraštovaizdžio tvarkymo zonomis, nustatytomis regioninio parko planavimo schemos tvarkymo plane. Kraštovaizdžio tvarkymo zonose teritorijos naudojamos ir apsauga reguliuojama pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu tvirtinamą Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentą.

8. Įgyvendinant Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas ir regioninio parko planavimo dokumentų sprendinius, regioniniame parke skatinama:

8.1. veikla, išsauganti ir išryškinanti kraštovaizdį ir biologinę įvairovę, gamtos ir nekilnojamosios kultūros vertybes, saugomų rūšių apsaugos ir atkūrimo priemonių įgyvendinimas:

8.1.1. gamtos ir kultūros paveldo objektų tyrimas ieškant efektyvesnių jų išsaugojimo ir naudojimo būdų, naujų vertingų objektų paieška ir įteisinimas, konkrečių apsaugos, atkūrimo ir tvarkymo priemonių įgyvendinimas;

8.1.2. gamtotvarkos ir genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo priemonių įgyvendinimas, ūkininkavimo formos, palaikančios palankią buveinių ir saugomų rūšių ir miško medžių populiacijų apsaugos būklę;

8.1.3. rytų Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingų etnografinių sodybų statyba;

8.1.4. miškų ekosistemų apsaugos funkcijų stiprinimas didinant biologinę įvairovę, veisiant ir formuojant mišrius ir įvairiaamžius medynus. Konservacinio ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonose plyno miško kirtimo biržėse atkuriant mišką prioritetas teikiamas miško žėlimui;

8.1.3. rytų Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingų etnografinių sodybų statyba; plūkto molio ūkininkų pastatų išsaugojimas ir atkūrimas;

8.1.4. miškų ekosistemų apsaugos funkcijų stiprinimas didinant biologinę įvairovę, veisiant ir formuojant mišrius ir įvairiaamžius medynus. Konservacinio ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonose plyno miško kirtimo biržėse atkuriant mišką prioritetas teikiamas miško žėlimui;

8.2. veikla, palaikanti arba atkurianti tradicinius gamtinės ar kultūrinės aplinkos elementus:

8.2.1. pažeistų ekosistemų atstatymas formuojant želdynus, atkuriant natūralų hidrologinį režimą, kraštovaizdžio struktūrą formuojančius elementus ir atkuriant kraštovaizdžio estetinę vertę;

8.2.2. miško įveisimas, laikantis Miškų įstatymo, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro nustatytos tvarkos;

8.2.3. agrarinės aplinkosaugos priemonių įgyvendinimas, tradicinio neintensyvaus ir ekologinio ūkininkavimo plėtojimas;

8.2.4. invazinių rūšių paplitimo naujų židinių prevencija arba išplitusių naikinimas;

8.3. rytų Aukštaitijos etnografinio regiono kultūros, tradicinės kaimo gyvenamosios puoselėjimas, tradicinių amatų propagavimas. Skatinamas esamų sodybų pritaikymas kaimo turizmo paslaugoms teikti, puoselėjant ir skleidžiant etnografinio regiono architektūros tradicijas;

8.4. pažintinio turizmo plėtra, prioritetai teikiant gamtiniam ir kultūriniam turizmui, taip pat gamtos ir nekilnojamosios kultūros vertybių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos propagavimas siekiant suinteresuoti gamtos ir nekilnojamosios kultūros vertybių savininkus, valdytojus ir naudotojus vertybių apsauga, užsiimti regioninio parko lankytojų aptarnavimu;

8.5. teritorijos pritaikymas rekreacijai, lankymui pagal regioninio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) sprendinius, atsižvelgiant į kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamosios kultūros vertybių išsaugojimo reikalavimus.

9. Statiniai regioniniame parke projektuojami, statomi, rekonstruojami ar kapitališkai remontuojami, planavimo dokumentai rengiami, atsižvelgiant į rytų Aukštaitijos etnografinio regiono statybos, architektūros ir planavimo tradicijas, siekiant:

9.1. išsaugoti išlikusią (susiformavusią iki 1939 m.) būdingą gyvenamųjų vietovių planinę erdvinę struktūrą;

9.2. išlaikyti tradicinės rytų Aukštaitijos etnografinio regiono architektūros pobūdį: formas, dydžius, statybos produktus, spalvas.

10. Nauji statiniai, įskaitant naujus sodybų ir ūkininkų sodybų statinius, projektuojami ir statomi vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu ir šiuose nuostatuose nustatytais rytų Aukštaitijos etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo reikalavimais.

11. Pastatai sodyboje statomi kompaktiškai, formuojant uždaro užstatymo sodybą. Sodybos ir ūkininkų sodybos su kaimo turizmo pastatais planuojamos pagal šiuos reikalavimus:

11.1. kai žemės sklypo plotas yra iki 0,5 ha, sodybos pastatais bendras užimamas žemės plotas turi atitikti statybos techninio reglamento, nustatančio reikalavimus vieno ar dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatams, tvirtinamo Lietuvos Respublikos aplinkos ministro, bet negali viršyti 450 m². Šios nuostatos netaikomos esamoms sodyboms, kuriose pastatais užstatytas žemės plotas yra didesnis;

11.2. kai žemės sklypo plotas yra didesnis kaip 0,5 ha, sodybos pastatais ir ūkininkų sodybos su kaimo turizmo pastatais užstatomas žemės plotas – iki 700 m²;

12. Dvarų (palivarkų) sodybos atstatomos pagal išlikusius istorinius ir (ar) archyvinius dokumentus, fotofiksacijas. Šiais atvejais netaikomi nuostatų 11 ir 13 punktų reikalavimai.

13. Sodybos pastatai projektuojami, statomi, rekonstruojami ar remontuojami pagal šiuos reikalavimus:

13.1. draudžiama statyti sublokuotus gyvenamuosius namus;

13.2. gyvenamuoju namu užstatomas žemės plotas – iki 160 m². Tradicinis gyvenamasis namas – stačiakampio plano (pločio ir ilgio santykis 1:2-3). Didžiausias gyvenamojo namo aukštis – 7 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Stogai: dvišlaičiai arba pusvalminiai (puskliautiniai), – 40°-45° nuolydžio, su 0,7-1,2 m užlaidomis, stoginuku. Langai skaidomi (arba imituojamas skaidymas) į keturias, šešias ar daugiau dalių, jų aukščio ir pločio santykis – 1:0,7-0,8. Langai pakelti nuo grindų ne mažiau 70 cm;

13.3. tradiciniai sodybos ūkio pastatai – vienaukščiai dvišlaičiais, pusvalminiais arba keturšlaičiais stogais. Klojimo, daržinės aukštis – iki 9 m, kiti priklausiniai – ne aukštesni kaip 6 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Priklausiniai tradiciškai statomi ne toliau kaip 100 m atstumu nuo gyvenamojo namo (išskyrus pirtį). Naujai statomų sodybos priklausinių dydis, proporcijos ir fasadų architektūriniai sprendiniai turi atitikti jų paskirtį;

13.4. pastatų stogai dengiami tradicinėmis dangomis: lentelėmis (malksnomis), skiedromis, nendrėmis, šiaudais, molio čerpėmis, kita vizualiai panašia danga arba smulkiai skaidyta bitumine danga (bituminėmis čerpėmis), neasbestiniu šiferiu, neblizgia skarda. Lauko rūšiai gali būti apželdinami žole;

13.5. tradicinės sodybos pastatų fasadų apdailos medžiagos: mediena, akmuo, molis, plytos, laikantis tradicinių medžiagos apdirbimo technologijų (pjauti, tašyti, netekinti rąstai; apdailos lentos) ir naudojimo būdų. Karkasinių ir iš blokelių statomų pastatų išorinės sienos apkalamos lentomis, medinėmis dailylentėmis arba tinkuojamos. Pastatų fasadų apdailai draudžiama naudoti plastikines medžiagas.

14. Projektuojant, statant, rekonstruojant ar remontuojant sodybos pastatus, leidžiama:

14.1. sodybos pastatų stogų spalva: tamsių spalvų (ruda, pilka, žalia). Visų rekonstruojamų ar naujai statomų sodybos pastatų stogai dengiami vienodos spalvos ir tekstūros statybos produktais;

14.2. pastatų sienų spalvos: rusva, gelsva, smėlinė, žalsva, ruda, žalia, pilka arba išlaikoma natūrali medžio spalva. Langų rėmai, langinės, medžio raižiniai dažomi balta, ruda, pilka arba išlaikoma natūrali medžio spalva;

14.3. pastatuose rekomenduojama įrengti pristatomus dvišlaičius arba vienašlaičius prieangius (2:3 m), naudoti langų, sienų, prieangių ir skliautų puošybą.

15. Rekreaciniai pastatai statomi rekreacinio ir gyvenamojo funkcinio prioriteto zonose.

16. Atokvėpio vietose, poilsiavietėse ir stovyklavietėse statomos pavėsinės, žmonėms ar daiktams pridengti nuo kritulių ir saulės, įrengiamos be patalpų ir palėpės. Pavėsinės gali būti statomos įrengiant stogą ant stulpų arba su ne daugiau kaip dviem išorinėmis sienomis. Pavėsinių spalva: natūrali medžio arba tamsių atspalvių (ruda, pilka, žalia).

17. Stoginės, skirtos laisvai laikomų žolėdžių gyvūnų, įregistruotų Ūkinių gyvūnų registre, prieglobsčiui nuo kritulių ir vėjo, ne sodybose žemės ūkio paskirties žemėje statomos pagal šiuos reikalavimus:

17.1. stogine užstatomas žemės plotas – iki 150 m². Stoginė – stačiakampio plano (pločio ir ilgio santykis 1:2-3). Didžiausias stoginės aukštis – 6 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų statinio projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Stogai – dvišlaičiai. Stoginės įrengiamos be patalpų su ne daugiau kaip 3 išorinėmis sienomis arba be jų;

17.2 stoginės dengiamos neasbestiniu šiferiu, neblizgia skarda. Taip pat gali būti dengiamos tradicinėmis dangomis: lentelėmis (malksnomis), skiedromis, nendrėmis, šiaudais;

17.3. stoginių statybos ir apdailos medžiaga – mediena, apdirbta tradicinėmis medžio apdirbimo technologijomis (pjauti, tašyti, netekinti rąstai; tipinių formų apdailos lentos). Stoginių spalva: tamsių atspalvių (ruda, pilka, žalia) arba natūrali medžio spalva.

18. Tvorų, aptvarų ir įrenginių pastatymas ir (ar) įrengimas turi atitikti šiuos reikalavimus:

18.1. sodyba aptveriama ne aukštesnėmis kaip 1,5 m aukščio perregimomis ažūrinėmis (kiaurymių plotas: iki 45%) tvoromis (medinių virbų, tašelių, karčių, vytelių, išskyrus horizontalias lentas) be cokolių;

18.2. vandens telkiniuose prie esamos sodybos leidžiama įrengti vieną medinį lieptą iki 15 m ilgio nuo vandens telkinio kranto, ne didesnį kaip 30 m² ploto, iki 2 m pločio. Jei viršvandeninės augalijos juosta yra platesnė nei 15 m, leidžiama statyti ilgesnius lieptus, bet išsikišančius ne daugiau kaip 2 m už viršvandeninės augalijos juostos. Urbanizuojamose (užstatomose) rekreacinėse teritorijose liepto matmenys nustatomi statinio projekto sprendiniuose;

18.3. inžineriniai statiniai projektuojami, statomi (tiesiami), rekonstruojami ar kapitališkai remontuojami nekeičiant kraštovaizdžio pobūdžio ir estetinės vertės. Rekonstruojant esamas ne aukštesnės kaip 110 kV įtampos elektros perdavimo linijas, jas tiesiti rekomenduojama požeminiais kabeliais;

18.4. medžioklės bokštelių statyba, gyvūnų šėryklų ir viliojimo vietų įrengimas privalo būti suderintas su Gražutės regioninio parko direkcija (toliau – direkcija).

19. Naujos automobilių stovėjimo aikštelės projektuojamos ir įrengiamos ne arčiau kaip 25 m nuo vandens telkinio kranto, bet visais atvejais už vandens telkinio pakrantės apsaugos juostos ribų. Projektuojant didesnes kaip 500 m² automobilių stovėjimo aikšteles, numatomos želdinių juostos, skaidančios jas ne didesnėmis kaip 500 m² dalimis, išsaugomi esami želdiniai.

20. Siekiant pagerinti vizualinę aplinką, leidžiama buvusių žemės ūkio įmonių apleistus pastatus, ypač esančius konservacinio, ekologinės apsaugos ir rekreacinio funkcinio prioriteto zonos, prie pažintinių, mokomųjų takų, prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelių nugriauti. Jeigu tokius pastatus planuojama rekonstruoti (perstatyti), tai jie perstatomi atsižvelgiant į rytų Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingus pastatus, skaidant ir mažinant jų tūrius.

21. Draudžiama informacijos ir reklamos skydus, stendus kabinti ar kitaip tvirtinti ant medžių, gamtos ir kultūros paveldo objektų, įrengti juos gamtos paveldo objektų vizualinės apsaugos zonos, išskyrus informacinių stendų apie pačius gamtos ir kultūros paveldo objektus įrengimą. Išorinė reklama kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonos įrengiama

vadovaujantis Lietuvos Respublikos kultūros ministro nustatytais Reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklėmis.

Išorinė reklama (informaciniai, reklaminiai skydai, stendai) įrengiama jų pastatymo vietą raštu suderinus su Gražutės regioninio parko direkcija (toliau – Direkcija). Prašymai leisti įrengti išorinę reklamą konkrečioje vietoje Direkcijai teikiami ir nagrinėjami Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka ir terminais. Direkcija sprendimą dėl leidimo įrengti išorinę reklamą konkrečioje vietoje priima įvertinusi ar nebus pakenkta saugomos vertybėms.

22. Gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijose, jų buferinės apsaugos zonose neleidžiama įveisti miško.

23. Regioniniame parke esančiose Saugomų teritorijų įstatymo nustatyta tvarka nustatytose vietovėse, atitinkančiose gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus ir įrašytose į sąrašą, skirtą pateikti Europos Komisijai, arba buveinių ar paukščių apsaugai svarbiose teritorijose, veikia Europos bendrijos svarbos buveinėse ir (ar) rūšių radavietėse ir (ar) augavietėse turi būti vykdoma laikantis natūralioms buveinėms ir rūšims nustatytų Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos ir tvarkymo reikalavimų, nustatytų Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“.

24. Kultūros, sporto ir kitus aktyvios veiklos gamtoje renginius regioninio parko gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose bei „Natura 2000“ tinklo teritorijose galima organizuoti tik raštu suderinus su Direkcija. Reikalavimas netaikomas renginiams, organizuojamiems urbanizuotose teritorijose. Prašymai organizuoti renginį Direkcijai teikiami ir nagrinėjami Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka ir terminais. Direkcija sprendimą dėl kultūros, sporto ir kitos aktyvios veiklos derinimo ar nederinimo priima įvertinusi, ar organizuojamas renginys nepakenks saugomos vertybėms.

25. Draudžiama naikinti ar žaloti saugomų teritorijų riboženklius, informacinius stendus, savavališkai keisti jų vietą.

IV SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO YPATUMAI, TAIKOMI KONSERVACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOJE (DRAUSTINIUOSE IR PAVELDO OBJEKTUOSE)

26. Be veiklos reglamentavimo, nurodyto Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme regioninio parko konservacinio funkcinio prioriteto zonose:

26.1. draustiniuose ir paveldo objektuose neleidžiama statyti naujų ar didinti esamų rekreacinių pastatų užstatymo plotų, tūrio, statyti naujų ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) pastatais, fermų, žemės ūkio verslo kompleksų;

26.2. kraštovaizdžio draustiniuose esamų sodybų gyvenamųjų namų fasaduose, esančiuose vidinio kiemo pusėje, neapžvelgiamoje nuo gatvės, kelio, leidžiama projektuoti ir įrengti vitrininius langus. Sodybos pagalbinio ūkio pastatuose tokių langų įrengimas draudžiamas;

26.3. draustiniuose leidžiama įrengti saulės šviesos energijos elektrines, saulės šilumos energijos kolektorius tik ant pastatų stogų ir (ar) pastatų fasadų, kurie nėra matomi nuo gamtos ir kultūros paveldo objektų (kompleksų), gatvės, kelio ar apžvalgos vietų (regyklų), turizmo trasų;

26.4. draudžiama statyti mobiliojo ir radijo ryšio bokštus.

27. Regioninio parko gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose:

27.1. leidžiama statyti transporto priemonės, kurti laužus ir statyti palapines tik tam skirtose vietose;

27.2. valstybiniuose miškuose, atlikus atrankinius sanitarinius miško kirtimus, turi būti palikta ne mažiau kaip 20 m³/ha storesnių nei 20 cm skersmens įvairių suirimo stadijų negyvų medžių, išskyrus sanitarinių miško kirtimų atvejus, kai reikalavimas sunaikinti miško kenkėjus arba kenksmingus organizmus nustatytas teisės aktuose.

27.3. bebrų užtvankų ardymas bebravietėse, kurios Lietuvos Respublikos aplinkos ministro tvirtinamų Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka laikomos neperspektyviomis, turi būti raštu suderintas su Direkcija. Prašymai leisti ardyti bebrų užtvankas neperspektyviose bebravietėse Direkcijai teikiami ir nagrinėjami Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka ir terminais. Direkcija sprendimą dėl bebrų užtvankų neperspektyviose bebravietėse ardymo derinimo ar nederinimo priima įvertinusi ar planuojama veikla nepakenks saugomos vertybėms.

V SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO YPATUMAI, TAIKOMI REKREACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOJE

28. Tvarkant regioninio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonas, didinama kraštovaizdžio estetinė vertė, gerinamos vietovės eksponavimo galimybės, formuojami nauji ar pertvarkomi esami želdiniai, įgyvendinamos reginių formavimo, medynų atsparumo rekreacinėms apkrovoms didinimo priemonės, įrengiami paplūdimiai, poilsiui pritaikomos pakrantės. Jose draudžiama bloginti rekreacinių išteklių kokybę, mažinti kraštovaizdžio estetinę vertę, projektuoti ir statyti ar įrengti su rekreacija nesusijusius pastatus ir įrangą.

29. Urbanizuojamos (užstatomos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonose, numatytose regioninio parko planavimo schemos tvarkymo plane, pagal statinių projektus leidžiama naujų rekreacinių pastatų statyba, įrengiami paplūdimiai, statomi lieptai. Statant naujus rekreacinius pastatus ar jų kompleksus, atsižvelgiama į etnografiniam regionui būdingą tradicinių sodybų ar dvarų architektūros išraišką.

30. Paplūdimiai su mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais ir nesudėtingaisiais paplūdimių statiniais įrengiami planavimo dokumentuose numatytose vietose.

31. Neurbanizuojamos rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonose įrengiamos tik atokvėpio vietos, poilsiavietės, stovyklavietės.

32. Lieptų matmenys nustatomi statinio projekto sprendiniuose.

VI SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO YPATUMAI, TAIKOMI KITO (GYVENAMOSIOS PASKIRTIES) EKOLOGINĖS APSAUGOS IR ŪKINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

33. Kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose leidžiama statybų plėtra, numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose ir regioninio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose).

34. Ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) pastatais statyba leidžiama regioninio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose) numatytose vietose, esančiose ūkinio ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonose, statinius išdėstant ne didesniame kaip 2 ha plote. Joms taikomi šie reikalavimai:

34.1. ūkininko sodyboje vienu fermos, ūkio pastatu ar šiltnamiu užstatomas didžiausias žemės plotas negali viršyti 400 m². Leidžiamas ūkininko sodybos pastatais užstatomas žemės plotas:

34.1.1. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra iki 3 ha, pastatais užstatomas žemės plotas – iki 700 m².

34.1.2. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra nuo 3 ha iki 10 ha – iki 900 m²;

34.1.3. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra nuo 10 ha iki 50 ha – iki 1200 m².

34.2. ūkininko sodybos kitos paskirties pastatus, kurie dėl savo specifikos ir techninių reikalavimų negali būti statomi išlaikant tradicinės rytų Aukštaitijos etnografinio regiono architektūros savitumus, rekomenduojama pridengti želdiniais, kad jie nedominuotų sodybos statinių komplekse.

VII SKYRIUS REGIONINIO PARKO VALDYMO, APSAUGOS IR TVARKYMO ORGANIZAVIMAS

35. Regioninio parko valdymą, apsaugą ir tvarkymą pagal kompetenciją organizuoja Direkcija.

36. Direkcijos savininko teises ir pareigas įgyvendina Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba). Direkcija yra juridinis asmuo, turi antspaudą su savo pavadinimu ir sąskaitą banke.

37. Direkcijai vadovauja regioninio parko direktorius, kurį Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka skiria pareigoms ir atleidžia iš pareigų Tarnybos direktorius.

38. Direkcijoje gali būti mokslo, gamtos, kultūros vertybių apsaugos, rekreacijos, informacijos ir kiti padaliniai. Direkcijos nuostatus tvirtina Tarnybos direktorius.

39. Direkcija atlieka funkcijas, numatytas Saugomų teritorijų įstatyme.

VIII SKYRIUS APSAUGOS IR TVARKYMO YPATUMAI, SUSIJĘ SU LANKYMUSI REGIONINIAME PARKE

40. Regioninio parko lankytojai lankydami parke pažintiniais, poilsio ir kitais tikslais turi teisę:

40.1. statyti palapines, kurti laužus atitinkamuose teritorijų planavimo dokumentuose pažymėtose ir tik specialiai tam įrengtose, informaciniais ženklais pažymėtose vietose (stovyklavietėse, poilsiavietėse);

40.2. žvejoti laikantis Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklių, tvirtinamų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro;

40.3. medžioti laikantis Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių, tvirtinamų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro;

40.4. uogauti, grybauti, riešutauti, rinkti vaistažoles laikantis Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimų;

40.5. plaukioti regioninio parko vandens telkiniuose plaukiojimo priemonėmis, laikantis nustatytų aplinkosaugos sąlygų, tvirtinamų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro;

41. Lankydamiesi regioniniame parke lankytojai privalo:

41.1. saugoti aplinką, gamtos bei nekilnojamojo kultūros paveldo vertybes, tausoti gamtos išteklius;

41.2. nepažeisti kitų gamtos išteklių naudotojų, žemės savininkų ir valdytojų teisių bei interesų;

41.3. tinkamai naudotis ir sutvarkyti paliekamą poilsiavietę, stovyklavietę ar kitą lankomą teritoriją;

41.4. ten, kur yra pastatyti atliekų rūšiavimo konteineriai, rūšiuoti atliekas;

41.5. mokamose stovyklavietėse ir poilsiavietėse sumokėti nustatyto dydžio mokestį teritoriją aptarnaujančios organizacijos įgaliotiems asmenims;

41.6. apie pastebėtus gamtos ar nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių niokojimo atvejus, saugomų teritorijų apsaugos ir naudojimo režimo ar kitus pažeidimus, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, pranešti policijos, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams, Direkcijai;

42. Regioninio parko lankytojams draudžiama:

42.1. triukšmauti, garsiai leisti muziką ar kitaip trukdyti kitų regioninio parko lankytojų ar vietos gyventojų poilsį;

42.2. leisti bėgioti palaidiems šunims žmonių susitelkimo vietose, išskyrus medžioklės, vykdomos pagal Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisykles, metu, laukinių gyvūnų jauniklių vedimo laikotarpiu (balandį–birželį), maudyti juos paplūdimiuose, kurie nėra specialiai skirti lankytojams su augintiniais;

42.3. šiukšlinti aplinką, teršti vandens telkinius;

42.4. užkasti atliekas;

42.5. ardyti, gadinti šlaitus ar kitaip skatinti žemės paviršiaus eroziją;

42.6. trukdyti stovyklaviečių, poilsiaviečių įrengimo, apželdinimo, pažintinių takų žymėjimo ir įrengimo bei kitiems tvarkymo darbams regioniniame parke, kai šie darbai vykdomi pagal parengtus ir nustatyta tvarka suderintus projektus;

42.7. naikinti, žaloti, rinkti ar išsinešti, išvežti miško paklotę.

42.8. savavališkai įrenginėti sūpuokles, kitus poilsiui ar sportui reikalingus įrenginius.

43. Regioninio parko ar tam tikrų jo dalių lankymas gali būti apmokestinamas platinant lankytojo bilietus. Lankytojo bilietų kainą ir platinimo tvarką nustato Tarnyba.
